

Královna a její motýlí

Alana Joli Abbott, převedl Marek Dvořák

Bylo nebylo, za sedmero horami a sedmero řekami žila byla jedna královna, která byla v celé zemi vyhlášena pro svoji lásku k motýlům. Ve svém paláci měla přenádherný zvěřinec všech druhů, ale korunním klenotem jejího sídla byla motýlí zahrada. Milovala své motýly natolik, že nesnesla pohled na to, jak v zimě odlétají, a tak svoji motýlí zahradu uzavřela do skleněných stěn, aby mohla obdivovat jejich jako drahokam zářivá křídla i v časech, kdy sníh přebarvil okolní svět na bílo.

Hluboko v lesích této země žila také jedna čarodějnice, vyhlášená svými lektvary. Mnozí zoufalí pocestní dokázali překonat strach z temného hvozdu jen proto, aby se s ní poradili. I ona měla nádhernou zahradu, kterou v průběhu ročních období sklízela, v létě se starala o květiny a bylinky a v zimě pečovala o cesmíny a jmelí.

Jedné zimy královna zjistila, že její motýly něco sužuje. Poslala tedy pro čarodějnici, která opustila les a odcestovala do paláce. Jakmile tam však přišla, s královnou se šeredně pohádaly a strašlivá sněhová bouře se přehnala po celé zemi. Jakmile bouře odešla, čarodějnice byla pryč a vše se zdálo být v pořádku.

Toho jara však zůstávalo počasí studené, sníh se nerozpouštěl a v království se objevily nestvůry.

Nejdříve přišly jen drobné podivnosti, velké asi jako kočka, ale s křídly černými jak noc a zuby dlouhými jak nože. Pak se podél cest začala hemžit stvoření s tisíci nohama o velikosti tažného vola a jejich do široka otevřené tlamy spolykaly vozy naložené posledním zimním obilím. Pak se objevily další, které drásajícími pařáty, ostrými jak srpy, sužovaly kupce u bran paláce. Nejhorší ze všeho však bylo, že královnina motýlí zahrada se svými skleněnými zdmi už nebyla zaplněna nádhernými motýly, ale otrěsnými pokroucenými stvořeními s rozmanitými tvary tesáků, pařátů a se šupinatými křídly. Královna nechala vyhlásit, že kdo zastaví čarodějnici v jejím přetváření královských motýlů na nestvůry, dostane jako odměnu polovinu království. Mnoho cizích princů a druhorozených synů a dcer se sem vydalo hledat své bohatství. Pokoušeli se s nestvůrami bojovat či najít čarodějnici, ale nestvůry je vždy zahnal a v lesích je udolaly nástrahy trvajících zim. A tak čarodějnici v jejím domě nikdo nedokázal najít.

V jedné malé vesničce na okraji lesa žil drvoštěp se svojí dcerou. Drvoštěp byl ve vesnici znám jako statečný muž, který se lesních nástrah nebál. Chodil hluboko do lesů, občas i na celé dny, to vše jen proto, aby přinesl to nejlepší dříví. A navzdory tomu, že některé ostatní vesnice v zimě trpěly na nedostatek paliva, tato vesnice byla vždy dobře zásobená. Když se objevily nestvůry, poutníci si začali šeptat, že drvoštěp je s čarodějnici spolčený a že právě díky tomu dokázal vždy zaopatřit svoji rodinu a vesnici. Drvoštěp se začal bát. Ne o sebe, ale o svoji dcerku.

„Půjdu na dlouhou výpravu,“ řekl jí. „Máš tu dost dřeva, vystačí ti, dokud se nevrátím. A pokud pomůžeš s domácími pracemi staré vdově dole v ulici, dá ti vajíčka od svých slepiček a nějaká jablka a sýr ze sklepa. Hladově také nebudeš.“

„Ale co ty nestvůry?“ zeptalo se děvče svého otce. „Budeš v bezpečí?“

Na to se drvoštěp usmál. „Já se motýlů nebojím,“ řekl jí. „Pamatuj, co jsem tě učil. Buď k ostatním slušná a vše bude v pořádku.“ Pak se vydal na svou výpravu a děvčátko nechal doma.

Děvčátku říkali Chytrá Helenka, protože všem neustále pokládala zvědavé otázky, a také proto, že se nikdy nenechala odbýt odpovědí typu „My to tak děláme odjakživa.“ I když Chytrá Helenka věřila, že je její tatínek statečný, říkala si, že to nebude ani tak kvůli tomu, že by se nebál lesa, ale spíš proto, že se naučil porozumět lesní přírodě. Občas s ním cestovala a všimla si, že nikdy nekácel stromy, které bylo lehké pokácet. Naopak si vybíral stromy, které vzájemně bojovaly o vodu a slunce. Porazil jeden proto, aby ten druhý mohl růst, byl mohutnější a poskytoval přístřeší lesním bytostem. Viděla ho, jak mluví s lesními zvířátky kolem sebe, jako kdyby mu rozuměly, a věděla, že když našel keřík plný bobulí, otrhal jich pouze tolik, kolik dokázal on a Chytrá Helenka sníst a zbytek nechal včelkám a medvědům. Říkala si, že by možná mohl být přítel čarodějnice z lesa, ale věděla, že by nikdy nepřál žádné neštěstí vesničanům a poutníkům. A tak začala Chytrá Helenka přemýšlet o problému s nestvůrami, až se nakonec rozhodla, že si s čarodějnici promluví sama. Možná by jí mohla trochu promluvit do duše a získat tak polovinu království. Nebyla si ale popravdě moc jistá, co by s polovinou království dělala, kdyby ji od královny získala. Víc než po pokladu toužila zvědět, byla spíš zvědavá, proč by čarodějnice vůbec nestvůry vytvářela a rozhodla se, že to taky zjistí.

Chytrá Helenka začala sbírat zásoby. Věděla, že bude potřebovat chléb a jídlo, a tak si každý večer schovala bokem nějaká jablka a vajíčka, která dostala za pomoc staré vdově. Ty pak společně s trochou dřeva vyměnila s pekařem, který jí na oplátku dal chléb a tvrdé sušenky. Sýr si však nechala pro sebe. Dobré a pevné cestovní oblečení sice už měla, ale začátek jara bývá v lesích velmi chladno, vyměnila proto další část dřeva za kvalitní pár kožených rukavic roubovaný králíčí kožešinou a dlouhý kabát s mnoha kapsami. Chytrá Helenka si sbalila mošnu s křesadlem a nožem, jídlem a dlouhou dekou, kterou mohla použít pro tvorbu přístřešku, a vydala se do lesů hledat odpovědi, následující jednu z tatínkových cestiček.

Nedošla zatím ani moc hluboko do lesa a najednou potkala lišku uvězněnou v pasti. Její bílý kožich splýval se sněhovou příkrývkou a kdyby nebylo temně červené krve, která jí stékala po noze, ani by si jí nejspíš nevšimla. Chytrá Helenka se opatrně přiblížila, aby nebohé zvířátko nevyplašila a nechtělo ji kousnout.

„Jen se neboj děvče,“ řekla liška. „Pokud mi jen pomůžeš ven z téhle pasti, nekousnu tě.“

Chytrá Helenka se s větší jistotou přiblížila k lišce a prohlédla si past. „No, lištičko, pokud mě nekousneš, pak ti z této pasti pomůžu.“ Naklonila se níž, aby zjistila, jak past sklápala a rozhodla se, že použije svůj cestovní nůž a čelisti pasti od sebe roztáhne. Pak do nich strčí větev, čímž vytvoří ještě větší otvor, a to už by mělo stačit, aby liška měla dost místa k vytažení nožky. Pomalu past otvírala, vytvářela stále větší a větší otvor, ale musela dávat pozor, aby jí past znovu nesevřela a nesevřela jí ruce nebo nohu té chuděrky lišky. Nakonec liška nohu z pasti vytáhla ven a odskákala kus stranou, za chvíli však upadla do sněhu.

„Nemůžeš očekávat, že budeš bez potřebné péče hned čile cupítat,“ řekla Helenka a vzápětí ze své mošny vytáhla smotek obvazu – věděla totiž, že ho možná bude potřebovat a pečlivě se na cestu připravila – a obvázala lišce poraněnou nohu. Liška se na omotanou nohu znepokojeně podívala. „Takhle nebudu moct lovit,“ namítla.

„V tom případě budeš muset cestovat se mnou, dokud se ti rána nezahojí,“ řekla Chytrá Helenka a nabídla lišce kousek sýra. Věděla, že musí být opatrná, zabalila si dostatek potravin pouze pro jednoho člověka. Liška toho ale určitě tolik nesní, takže hladu neumřou.

„Viděla jsi nějaké nestvůry?“ zeptala se lišky.

„Ty nestvůry, co jsou v této části lesa, mě nijak zvlášť netrápí,“ opáčila liška a vycenila ostré zuby do širokého úsměvu.

Té noci se utábořily v lese. Chytrá Helenka z deky vytvořila přístřešek, posbírala dříví na podpal a zapálila malý oheň, který je přes noc zahříval. Společně s liškou se schoulily pod dlouhý teplý kabát. Liščina srst ji hrála ještě více než samotný oheň.

Druhý den dvojice pokračovala po drvoštěpově cestě hlouběji do lesů. U ledem pokrytého jezera se zastavili na skromný oběd, Chytrá Helenka lišce dala další kus svého sýra a sama snědla jablko. V tom si všimla labutě, jak nehybně leží u břehu zamrzlého jezera. Chytrá Helenka se opět opatrně přibližovala k labuti, protože ji nechtěla vyplašit, ale labuť byla tak slabá, že se zmožila na pouhé zamrknání, když děvčátko zahlédla. Chytrá Helenka si všimla, že má labuť nožky uvězněné v ledu a že se nemůže hnout.

„Vodu,“ zaskřehotala labuť. Chytrá Helenka jí dala napít ze své lahve, kterou měla ukrytou v kabátě. Pak dala labuti kousek chleba, aby opět získala svoji sílu, a mezitím hloubala nad tím, jak jen labuť z této pasti vysvobodí.

„Jak se ti podařilo zamrznout v rybníce, ty jeden hloupý ptáku?“ zeptala se liška, zatímco Chytrá Helenka rozdělávala malý ohýnek.

Labuť se zlostně podívala na lišku. „Pokud to musíš vědět,“ řekla hlasem po jídle a vodě opět navráceným, „zničehonic se přihnala silná bouře. Docela spokojeně jsem si plavala a v tom začala voda v rybníce zamrzat. Jen tak tak jsem se dostala až ke břehu, než mě mrznoucí led dostihl.“

Mezitím, co labuť celou situaci vysvětlovala, Chytrá Helenka v plamenech zahřála kameny, které našla v okolí rybníka. Nožem kameny z ohně vytáhla, pak je zabalila do svých kvalitních rukavic a položila je na led kolem ptačích nohou. Led tál jen pozvolna a Chytrá Helenka musela dávat velký pozor, aby sněhem se probíjející jarní tráva nevzplanula, ale brzy se led rozpustil a labuť byla na svobodě. Odkolébala se pryč od jezera a Chytrá Helenka okamžitě začala propočítávat, jestli jí zásoby jídla budou stačit, i pokud by se k nim labuť na jejich cestách připojila.

„Budeš muset jít s námi, dokud se ti nožky nezahojí,“ řekla labuti a ta okamžitě souhlasila. „Neviděla jsi nějaké nestvůry?“

„Žádné, kterých bych se bála,“ řekla labuť. „Můj zobák je rychlý a má křídla silná.“

„Ne tak silná, jako mé zuby,“ odvětila liška. A tak se labuť a liška začaly popichovat jako staré známé. Jejich bláznivé hašteření všem zpríjemňovalo cestu a Helenka se hned cítila méně osaměle.

Té noci došli až k tábořišti, které drvoštěp mnohokrát využil, neboť odtud vedlo mnoho cest hlouběji do lesa. Chytrá Helenka postavila přístřešek, zapálila oheň a přivinula se pod svým dlouhým kabátem k lišce a labuti. Labuť měla nožky stále chladné jako led, ale její peří hrálo a Chytré Helence bylo opět tepleji, než kdyby se hrála pouze sama u ohně.

Následujícího rána Chytrá Helenka zjistila, že se jí do kapsy připlazil ospalý had. „Máš teplé kapssssy,“ zasyčel had. „Můžu zússsstat?“

Chytrá Helenka s obavami přemýšlela nad zásobami s jídlem, ale pak se podívala na sních kolem nich a vzpomněla si na radu svého tatínka. „Ale jistě,“ řekla hadovi. „Možná už zítra přijde jaro.“ „Pak tedy přijdou nsssstvůry,“ řekl had, ale než se Chytrá Helenka stihla zeptat, co tím myslí, had znovu usnul.

Jak tak společně putovali, uběhl další den a noc. Přátelé měli dobrou náladu a navzájem se zahřívali, ospalý had ale vždy jen vystrčil hlavu z kapsy, aby se najedl a napil. Dalšího dne skupinka narazila na mýtinu, kde se lesní cesta dělila do dvou směrů. Na rozcestí seděli dva velcí bílí vlci, každý na jedné cestě.

„My jsme vlci čarodějky,“ řekli jednohlasně. „Než se rozhodnete, kterou cestou se vydáte, smíte jednomu z nás položit jednu otázku. Ale dejte si pozor, jeden z nás vždy mluví pravdu a druhý z nás vždy lže.“

Chytrá Helenka začala nad touto hádankou přemýšlet, když v tom se ozvala liška. „To přece nemůže fungovat. Pokud jeden z vás vždy lže a druhý mluví pravdu, pak přece nemůžete tuto hádanku ani cokoliv jiného přednést jednohlasně.“

„Na přednesení hádanky se naše pravdomluvnost nevztahuje,“ řekl jeden z vlků ostražitě. „Nebylo by přeci možné hádanku vyřešit, pokud bychom ji nemohli vyslovit.“

„To je zajisté pravda,“ řekla liška, otočila se a šibalsky se na Chytrou Helenku zazubila.

Chytrá Helenka přistoupila k vlkovi, který lišce odpověděl. „Pokud se chci setkat s čarodějnici, kterou cestu by mi doporučil druhý vlk?“ „Tu, na které stojí,“ řekl první vlk.

Děvčátko zvolilo pěšinu vlka, kterého liška označila za pravdomluvného, a tak se mohli všichni společně opět vydat na cestu. Než se nadáli, došli ke zchátralé chatrči se dvorkem posetým kostmi.

Had se omotal kolem Helenčina zápěstí a pevně ji stiskl. Helenka odhodlaně sevřela rty a vstoupila na dvůr. Jak procházela kolem, všimla si, že kosti nevypadají jako kosti, spíše jako neobvykle tvarované větve. Samotná chatrč sice zdálky vypadala zanedbaně, ale ukázala se být spíše útulnou chaloupkou a to, co se zdálo být zchátralým, byly ve skutečnosti sušené byliny, které visely z oken a podél střechy.

Chytrá Helenka zaklepala na dveře. Ty se se skřípěním otevřely a odhalily starou ženu míchající cosi v kotli. Děvčátko se zhluboka nadechlo, ale neucítilo žádný zvláštní magický odér, cítilo brambory a zvěřinu.

„Dobrý den, babičko,“ řekla Chytrá Helenka slušně. Oslovila ženu se zdvořilou familiárností, kterou by jí tatínek určitě schvaloval. „Přišli jsme včas na vaše výborné dušené maso se zeleninou?“

Čarodějnice se zasmála a pozvala je dovnitř. Liška, labuť, Chytrá Helenka a had se posadili kolem čarodějčina stolu a dostali od té staré ženy kus chleba a mísu dušeného, které jim prohřálo celá těla.

„Urazili jste dlouhou cestu, abyste se se mnou setkali,“ řekla čarodějnice, jakmile poobědvali. „Proč jste přišli?“

„Ráda bych vás požádala, abyste proměnila nestvůry zpět v motýly,“ řekla Chytrá Helenka. „Lidé mají strach a cesty jsou nebezpečné.“

„To bych mohla,“ řekla čarodějnice, „ale neudělám to. Lepší bude, když to kouzlo odvolá ten, kdo ho seslal.“

Had se odplazil z Helenčiny kapsy a omotal se kolem malého stříbrného zrcátka poblíž čarodějčina krbu.

„A co ta zima?“ Zeptala se Chytrá Helenka. V rychlosti přemýšlela, pokud čarodějnice to kouzlo neseslala, kdo tedy...

„Jaro přijde, až nadejde jeho čas,“ ujistila ji čarodějnice. „Ale jak se motýli budou vracet, přibudou tu další nestvůry.“ Podívala se ze svého okna. „Ano, myslím, že je dobře, že tu zima zůstává o trochu déle.“

A Chytrá Helenka si všimla, že jak čarodějnice mluvila, pod jejím dechem okno zamrzlo a na dvoře začal lehce padat sníh. Položila ještě jednu poslední otázku. „Půjдете si s námi promluvit s královnou?“

„Zlatíčko, královna a já jsme si toho navzájem řekly už dost,“ řekla čarodějnice. „Ale můžeš si vzít to zrcátko, které tvůj přítel našel. Myslím, že by ti mohlo pomoci.“

Když Chytrá Helenka a zvířátka opustila chaloupku, ocitli se přímo v lesích obklopujících vesnici, ve které Chytrá Helenka žila.

„Co budeš dělat teď?“ zeptala se labuť.

„Půjdu si promluvit s královnou,“ odpověděla Chytrá Helenka. Had se pohodlně ovinul kolem jejího zápěstí a její ruka v kapse dlouhého kabátu sevřela rukojeť zrcátka.

Dojít k paláci zabralo méně času než dojít k čarodějnici, a třebaže se lidé podívovali nad děvčátkem cestujícím s liškou, labutí a hadem, nezdržovali je otázkami. Chytrá Helenka čekala, až bude na řadě a bude si moci promluvit s královnou. Po delší chvíli byla přivedena do trůnního sálu a pohled jí ulpěl na vzácném pokladu. Pokladu, jakému se nevyrovnalo nic, co jaktěživa spatřila. Věděla však, co se sluší a patří, a uctivě před královnou poklekla.

„Jaké zprávy mi přinášíš, děvče?“ zeptala se královna hlasem zároveň tvrdým, chladným a ostrým.

„Potkala jsem čarodějnici,“ řekla Chytrá Helenka klidně. „Oddaluje příchod jara, aby motýli zůstali mimo naše království, dokud nebudou nestvůry poraženy.“

Královnin smích otrásl celým sálem, nebyl v něm však ani náznak pobavení. „To se stále neobtěžuje nestvůry z našich zemí odstranit?“ zajímala se panovnice.

Chytrá Helenka se podívala na královnu a přitom vytáhla zrcátko z kapsy. „Ne, vaše veličenstvo,“ řeklo děvčátko. „Říká, že je musíte odehnat vy sama.“

Královna se napřáhla, že Chytrou Helenku udeří, labuť však bryskně roztáhla ochranná křídla a vlétla mezi ně. Chytrá Helenka zvedla zrcátko tak, aby se do něj královna musela podívat. A v tom královna zahlédla pravdu. Byl to její strach, který všechny ty nestvůry stvořil. Tou nemocí, kterou její motýli trpěli, bylo zoufalství, že nikdy nebudou svobodní. Ale královna se bála natolik, že je navždy ztratí, že je nenechala odletět. V zrcadle zahlédla, jak strach a beznaděj vytváří kouzlo, které proměnilo monstrum v jejím srdci na nestvůry, jež sužovaly její království. Z očí jí vyhrkly slzy a když labuť viděla, že se po Chytré Helence natáhla s vlídností, ustoupila jí z cesty.

„Omlouvám se, děvče,“ vyhrkla královna. „Neviděla jsem.“

„Milujte je, vaše veličenstvo,“ řekla Chytrá Helenka. „To budu,“ slíbila královna.

Pak vzala Chytrou Helenku a její společníky do motýlí zahrady, kde panovnice dokořán otevřela všechny dveře, navzdory tomu, že se jí v tom její strážce snažily zabránit. Ze dveří skleníku nevyletly nestvůry, ale motýli. Tisíce a tisíce jako drahokamy zářivých křídel mířilo za teplým sluncem. Den byl najednou klidný, Chytrá Helenka stála po boku královny a sledovala, jak poslední motýli odlétají.

Chytrá Helenka od královny nepřijala nabídku na polovinu království. Královna však nepřipustila, aby Helenka odešla s prázdnou, a tak ji obdarovala skvostným stříbrným pohárem. Helenka slíbila, že se čas od času za královnou zastaví a kdyby nastaly nové potíže, znovu jí pomůže. A když se konečně vrátila domů, na prahu ji vítal rozesmátý tatínek.

